

Електронне наукове фахове видання "Державне управління: удосконалення та розвиток" включено до переліку наукових фахових видань України з питань державного управління

**ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ**  
удосконалення та розвиток



№ 11, 2011 [Назад](#) [Головна](#)

УДК [352.0752.31](#)

*В. В. Мецєряков,*  
*слухач заочної форми навчання,*  
*Національна академія державного управління при Президентіві України*

## ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ АНТИКРИЗОВОЇ ПОЛІТИКИ У БУДІВЕЛЬНІЙ ГАЛУЗІ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

*У статті з'ясовано основні підходи щодо визначення сутності дефініцій „криза”, „антикризова політика”, „антикризове управління”, здійснено аналіз теоретичних підходів до формування антикризової політики в будівельній галузі на місцевому рівні в Україні.*

*The article clarified the basic approaches to determining the nature of definitions of "crisis", "anti-crisis policy", "crisis management", the analysis of theoretical approaches to anti-crisis policies in the construction industry at the local level in Ukraine.*

**Ключові слова:** антикризова політика, антикризове управління, антикризові заходи, будівельна галузь, криза, місцеві органи державної влади.

**Keywords:** anti-crisis policy, crisis management, anti-crisis measures, the construction industry, the crisis, the local authorities.

### **Вступ.**

Функціонування та розвиток національної економіки України в кризовій ситуації є можливим за умов реалізації узгодженої політики держави на всіх рівнях, у тому числі галузевому. Це пояснюється тим, що сучасний, досить не простий стан функціонування та розвитку будівельної галузі України потребує теоретичного обґрунтування не тільки з точки зору причин виникнення кризи в будівництві, але і шляхів її уникнення у майбутньому.

### **Аналіз останніх наукових досліджень.**

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій свідчить про постійну увагу до проблематики здійснення антикризової політики та управління таких дослідників як: О.О. Бєляєва, В.О. Василенка, В.М. Гєсця, Х.М. Гумби, Г.П. Іванова, Е.М. Короткова, Л.О. Лігоненко, С.Ю. Медведєва, Н.Б. Паліги, А.М. Поддерьогіна, П.С. Рогожина, Е.А. Уткіна, О.Д. Чернявського та ін..

Проте аналіз теоретичних підходів до формування антикризової політики в будівельній галузі на місцевому рівні носить дещо поверхневий характер, що і актуалізує їх дослідження.

### **Постановка завдання.**

Метою статті є науково-теоретичне обґрунтування концептуальних підходів до формування антикризової політики в будівельній галузі на місцевому рівні в Україні.

### **Результати.**

Політика держави в цілому, та місцевих органів влади зокрема, у кожній окремій галузі має ґрунтуватися на знанні економічних процесів, достовірних багатоваріантних прогнозах та мати антикризову спрямованість. У цьому контексті „будівництво є специфічною галуззю, з одного боку, для національного господарства воно виступає важелем економічного зростання, оскільки реалізує більшу частину інвестицій в основний капітал усіх галузей виробничої сфери та інфраструктури, фактично формуючи структуру економіки, з іншого – цивільне будівництво відображає певні результати соціально-економічного розвитку. У свою чергу, житлове будівництво може виступати рушійною силою економіки. На національному та регіональному рівнях така двоїстість виробничо-споживчих якостей будівництва проявляється у дуже складному і ще маловивченому економічному механізмі його взаємовідносин з іншими галузями економіки. Так, будівництво залежить від тенденцій на фінансових ринках, соціальної, економічної та фінансової політики держави, зокрема щодо методів державного регулювання галузі в умовах ринкових відносин, прямої державної підтримки будівництва” [10].

Саме тому, будівництво як особлива сфера господарювання, якій притаманні значні ризики, що важко виміряти і відповідно враховувати в поточній діяльності, слугує важливим показником стабільності в державі. Поряд з цим, будівельна галузь залежить від впливу факторів зовнішнього і внутрішнього середовища, а її розвиток – від вірності обраних управлінських рішень як на загальнодержавному, так і на місцевому рівні [12, с. 197-202].

З цього приводу А. Бєляєв зазначає, що визначальна роль будівництва в економічному і соціальному розвитку країни зумовлює надзвичайну актуалізацію проблеми ідентифікації, оцінки та управління ризиками будівельної галузі з метою розробки дієвих заходів антикризової політики держави. Загострення кризових явищ в національній економіці взагалі, та в будівельній галузі зокрема, вимагає обґрунтування концепції антикризового управління, оскільки криза характеризується множиною взаємопов'язаних ситуацій, що підвищують складність і ризик управління [4, с. 9].

Обрана проблематика дослідження обумовила потребу звернення до широкого кола загальних питань управлінсько-правової науки, пов'язаних з визначенням таких понять, як „криза”, „антикризова політика”, „антикризове управління”.

Методологічно важливо, розпочати з визначення такої дефініції, як криза, що, за твердженням науковців, представлена як: переломний етап функціонування будь-якої системи, у процесі якого вона зазнає зовнішнього й внутрішнього впливу, що вимагає з її боку якісно нового реагування. Криза несе загрозу знищення системи [8, с. 45-47]; загострення протиріч (суперечностей), що погіржує життєстійкості системи в наволишньому середовищі [1, с. 23-27]; об'єктивна риса та передумова розвитку будь-якої макро- та мікроекономічної системи [2, с. 282]; економічне явище, що одночасно наділене рисами створення та руйнації. Таким чином криза формує передумови для якісно нового подальшого розвитку діяльності підприємства [21]; ситуативна характеристика функціонування будь-якого суб'єкта, що є наслідком невизначеності в його зовнішньому та внутрішньому середовищах [3, с. 7]; подія, яка здатна загрожувати життєдіяльності організації, що характеризується невизначеними причинами і складно передбачуваними наслідками та потребує прийняття нагальних рішень [1, с. 23-27]; ситуація, позначена високою небезпечкою, станом непевності, відчуттям невідкладності, що притаманна ринковим відносинам [5, с. 3].

Здійснюючи компаративний аналіз цих визначень, можна виокремити такі концептуальні ознаки кризи як: різка зміна становища системи; суттєве загострення суперечностей, що виникають у процесі взаємодії окремих елементів мікроекономічної системи (тобто підприємства) між собою та зовнішнім оточенням; загроза життєдіяльності системи; стан непевності; невідкладність прийняття рішень.

На думку А.М. Поддерьогіна [21, с. 450-453] на практиці з кризою ідентифікується загроза неплатоспроможності та банкрутства, діяльність у неприбутковій зоні або брак потенціалу для успішного функціонування.

У свою чергу О.Д. Чернявський [22, с. 6] розглядає кризу як переломний етап в функціонуванні будь-якої системи, на якому вона підпадає під зовнішній або внутрішній вплив, що вимагає від неї якісно нового реагування. У такому визначенні мова йде не лише про негативний вплив, а основною стає необхідність адекватного реагування системи на зміни.

Л.О. Лігоненко вважає, що кризовий стан системи є значним та тривалим порушенням рівноваги, та проявом нездатності системи використовувати механізми внутрішньої саморегуляції [11].

Проведений аналіз свідчить, що криза є загрозою для сталого розвитку територій, розгортання якої може призвести до руйнування економічної системи держави в цілому.

Заслуговує на увагу і точка зору Т.І. Світличної, яка серед причин загострення кризових явищ будівельної галузі виокремлює [19]:

- не прогнозованість, постійну мінливість і несприятливий вплив оточуючого ринкового середовища;
- нездатність керівництва підприємства максимально оперативно застосовувати механізми внутрішньої саморегуляції підприємства у випадку порушення рівноваги системи;
- нерациональне використання ресурсів, відсутність стимулів енерго- та ресурсозбереження, а також низьку якість продукції (робіт, послуг);
- банкрутство ключових постачальників;
- виявлення кримінальної або неправомірної діяльності, що загрожує оптимальному функціонуванню підприємства (галузі).

З цією метою, на подолання кризових явищ у будівельній галузі спрямована дія Закону України „Про запобігання впливу світової фінансової кризи на розвиток будівельної галузі та житлового будівництва” від 25.12.2008 р., що представляє заходи не лише організаційного, а й фінансового характеру з підтримки будівельної галузі та житлового будівництва, основними з яких є [16]:

- викуп у забудовників (фінансових установ) нереалізованого житла в об'єктах, що будувалися із залученням коштів фізичних осіб у разі неспроможності забудовників продовжувати будівництво;
- державна підтримка громадян на будівництво (придбання) доступного житла;
- створення умов для отримання громадянами житла в оренду з викупом;
- надання пільгових кредитів на житлове будівництво і компенсаційних ставок за ними;
- викуп державою іпотечних кредитів, отриманих фізичними особами.

Також заплановано збільшення статутних капіталів державних банків та Державної іпотечної установи з метою надання кредитів на завершення будівництва багатоквартирних житлових будинків. При цьому, основними джерелами фінансування окреслених заходів визначені кошти державного бюджету, зокрема Стабілізаційного фонду; кошти місцевих бюджетів; інвестиції юридичних та фізичних осіб, а також кошти інших джерел, якщо це не суперечить законодавству України [16, с. 7-10].

Проте, слід відмітити, що реалізація даного Закону ускладнюється через дефіцит коштів, спричинений різким падінням обсягів виробництва, що зумовлює необхідність скорочення витрат бюджетів різних рівнів, у тому числі, і на підтримку будівельної галузі.

У умовах сьогодення, коли не тільки окремі підприємства, а й цілі галузі (в тому числі і будівельна) перебувають у кризовому стані, важливою є проблема розробки й запровадження дієвих форм і методів антикризового управління, які сприяли б виходу економіки із кризового стану.

У цьому сенсі потребує детального з'ясування така дефініція як „антикризове управління” та аналіз тих наукових підходів, що лягли в основу цього визначення. Перш за все, антикризове управління – це певний процес, що здійснюється під час кризи та є ризикованим. Кризовий стан супроводжує безліч ризиків різноманітних за змістом, джерелами прояву, ймовірності настання і розміром можливих втрат та негативних наслідків для бізнесу і економічної системи. Очевидно, що виникає ймовірна необхідність пошуку дієвих заходів управління ризиком, на яких ґрунтується антикризове управління та які направлені на зміцнення положення підприємства на ринку, забезпечення стабільності й сприятливої перспективи для галузі і економіки в цілому.

Саме тому, такі дослідники як Е.М. Коротков і В.О. Василенко трактують антикризове управління, як управління, в якому поставлено певним чином передбачення небезпеки кризи, аналіз її симптомів, заходів для зниження негативних наслідків кризи і використання її факторів для наступного розвитку [4, с. 128; 6, с. 23].

Г.П. Іванов зазначає, що „управління національною економікою до певної міри повинне бути завжди антикризовим. Процес рішення цієї задачі повинен мати безперервний характер і базуватися на законах суспільного розвитку з урахуванням національних особливостей кожної країни” [9]. При цьому, також акцентується увага на тому, що головним завданням антикризового управління є розробка найменш ризикових управлінських рішень, які б сприяли досягненню поставленої мети та результату з мінімумом додаткових коштів і негативних наслідків.

Поряд із цим, як зазначають фахівці з менеджменту [11 с. 34-36]: „...Антикризове управління повинне бути диференційованим, тобто не варто витрачати кошти на порятунок від краху неефективно функціонуючих компаній... Дане управління доцільне тільки на підприємствах, банкрутство яких має негативні суспільні наслідки. На інших підприємствах антикризове управління лише обтяжить їх власників додатковими витратами, продовжить неефективне використання ресурсів, що призведе до агонії підприємства”.

Таким чином, визначення антикризового управління можна представити як організоване у певний спосіб управління, спеціально націлене на виявлення ознак кризи в найбільш оперативний спосіб, а також створення відповідних умов для її своєчасного подолання з метою недопущення банкрутства та відновлення життєздатності як окремого підприємства, так і галузі в цілому [12, с. 87-89].

Саме тому, для подолання негативних явищ в економіці країни розробляють антикризову політику, під якою прийнято розуміти генеральний напрям діяльності як місцевих, так і центральних органів влади, сукупність певних принципів та форм організації поведінки, що спрямовані не лише на формування механізму управління, а й сприяють своєчасному реагуванню на кон'юктуру ринку, яка постійно змінюється, із урахуванням стратегії держави.

На думку Н.Б. Паліги [15 с.128], точку зору якої підтримує і автор даної статті, для підвищення ефективності антикризової політики та з метою подолання кризових явищ у реальному секторі економіки передбачається не лише надання безпосередньої фінансової допомоги компаніям, що потерпають від кризи, у формі державних кредитів для підтримки ліквідності та фінансування реструктуризації / здійснення інвестицій, а й стимулювання кінцевого попиту на продукцію компаній, що страхнуть від кризових явищ.

У цьому ракурсі, світовий досвід виходу з кризи свідчить про те, що державна підтримка будівельної галузі під час кризи дозволяє створювати об'єкти загальнодержавного значення; сформувати фонд доступного житла й надати його тим, хто потребує допомоги; прийняти робочу силу, що вивільняється з інших галузей, та потенційних безробітних і забезпечити їм певний соціальний статус; не втратити темпів розвитку будівництва в державі в період подальшої стабілізації. У порівнянні з розвиненими країнами, сьогодні на місцевому рівні, а саме - в регіонах, немає у достатній кількості ані фінансово надійних інвесторів, ані фінансово спроможних підрядників і виробників матеріалів, а особливо - допоміжних компаній, інжинірингових, консультативних, управлінських, юридичних тощо, без чого ринкові відносини деформуються. Криза в житловому будівництві, наприклад, показала, що за існуючої організації інвестиційно-будівельного комплексу немає впевненості у фінансовій спроможності виконання усіма контрагентами договірних зобов'язань, а тим більше - компенсації шкоди при невиконанні контрактів [10].

За останні роки будівельний комплекс України пережив як спад так і подальший розвиток, сформувавши у кожному регіоні те чи інше локальне конкурентне середовище. Показники будівельного сектору вітчизняної економіки під час кризи знижувалися випереджаючими темпами у порівнянні з загальними макроекономічними показниками. Так у 2009 р. валовий внутрішній продукт у зіставленні з 2008 р. зменшився на 15,1 %, промислове виробництво – на 21,9%, інвестиції в основний капітал - на 41,5 %, обсяг будівельних робіт - на 48,2% [14]. Значні проблеми, які спостерігаються у національній економіці, актуалізують вивчення стану економіки українських регіонів у період кризи.

За даними Головного управління статистики у Київській області [7] будівельними підприємствами області у січні-серпні 2011 р. виконано будівельних робіт на суму 1459,9 млн.грн., що у порівнянні з цінами проти січня-серпня 2010 р. становить 165,8% (рис.1). При цьому, на 90,2% зросли обсяги на будівництві будівель та споруд, але, поки що існує зниження на 0,1% обсягів робіт з установами інженерного устаткування будівель та споруд. Майже половина (49,3%) загального обсягу будівництва виконана підприємствами Вишгородського, Яготинського районів та міста Бориспіль.

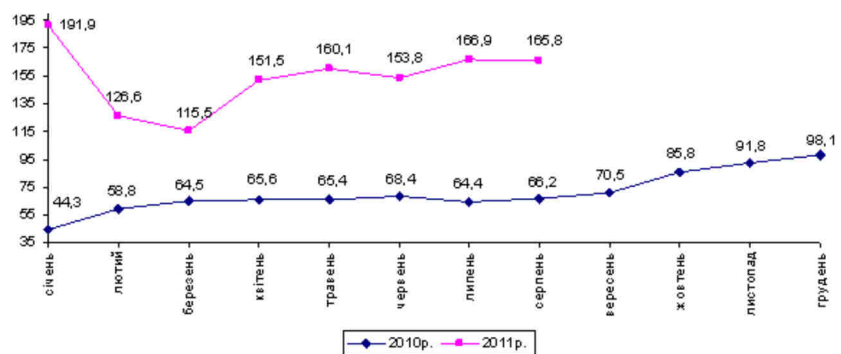


Рис.1. Зміни обсягів будівельних робіт у 2010-2011 рр. (наростаючим підсумком, у % до відповідного періоду попереднього року) [7]

За характером будівництва обсяги робіт розподілились наступним чином: роботи з нового будівництва, реконструкції та технічного переозброєння – 91,9% від загального обсягу, решта – з капітального та поточного ремонтів (4,4% та 3,7% відповідно). Обсяги виконаних робіт підприємствами Київської області в розрізі видів будівельної діяльності характеризуються даними, наведеними в (табл. 1).

**Таблиця 1.**  
**Обсяги виконаних робіт за видами будівельної діяльності по Київській області [7]**

	Виконано робіт за січень-серпень 2011р., тис.грн.	У % до	
		загального обсягу	січня-серпня 2010р.
Будівництво	1459879	100,0	165,8
у тому числі			
підготовка будівельних ділянок	... <sup>1</sup>	... <sup>1</sup>	... <sup>1</sup>
будівництво будівель та споруд	1219149	83,5	190,2
установлення інженерного устаткування будівель та споруд	226884	15,5	99,9
роботи з завершення будівництва	... <sup>1</sup>	... <sup>1</sup>	... <sup>1</sup>
оренда будівельної техніки з оператором	–	–	–

<sup>1</sup> З метою забезпечення виконання Закону України "Про державну статистику" щодо конфіденційності інформації не публікуються дані за звітами 1 – 2 підприємств.

Слід відзначити, що упродовж 2010 року зусилля місцевих органів виконавчої влади Київської області були зосереджені на реалізації завдань і заходів програми економічного і соціального розвитку, бюджету області, програм розвитку відповідних галузей, регіональних заходів з посилення фінансово-бюджетної дисципліни та мінімізації негативного впливу світової фінансової кризи на економіку області. На сьогодні в економічній сфері дії влади спрямовуються на подолання існуючих проблем і перешкод на шляху до забезпечення населення Київщини доступним, якісним та комфортним житлом, скорочення обсягів незавершеного житлового будівництва, здійснення заходів, направлених на підтримку індивідуального будівництва на селі у світлі реалізації програми „Власний дім” розробленої відповідно до Указу Президента України від 27.03.1998 року № 222. „Про заходи щодо підтримки індивідуального житлового будівництва на селі”.

Проте, спектр пропонуваних органами влади Київської області антикризових заходів характеризується фрагментарними результатами. Є окремі позитивні наслідки, але достатньо й негативних. Це відбулось як унаслідок не завжди вдалих випадків реакції на кризові явища з боку регіональної влади, так і з боку уряду. Загалом рівень життя населення погіршився і це головний критерій успішності будь-яких регуляторних втручань у сферу економіки, які повинні бути своєчасними та оперативними, а не залишатися на папері.

Такий стан справ свідчить про необхідність посилення уваги до містобудівних проектів. Комплексний підхід у цій справі потребує узгодження проектних рішень з державними, регіональними і місцевими програмами соціально-економічного розвитку та галузевими програмами ЖКГ, транспорту, очевидно, після їхнього впорядкування. Це сприятиме координації цілей, мінімізації витрат, спрощенню дозвільних процедур. Проектні інститути мають розширити свої функції від проектування містобудування до проектування комплексних програм [10]. Дієвим наслідком такого підходу будуть фінансово збалансовані програми соціально-економічного розвитку, будівництва, розвитку житлово-комунального господарства, інші програми, та визначені при цьому відрахування на розвиток інженерної інфраструктури із обов'язковою прив'язкою до конкретного регіону, оскільки місцеві умови різні, то і баланси джерел та обсягів фінансування також у різних регіонах будуть суттєво відрізнятися.

Отже, як бачимо, ситуація у будівельній галузі повністю віддзеркалює загальноукраїнську тенденцію. Перш за все це пов'язано з іншим, не менш важливим чинником - банківською кризою, у наслідок якої фінансові установи майже припинили кредитування іпотечних програм, а також самих будівельників, які за попередні роки „будівельного буму” та надприбутків переважно не спромоглися забезпечити себе обіговими коштами хоча б для завершення розпочатих об'єктів. Прийнято вважати, рівень капіталізації усіх основних учасників житлового будівництва (забудовників, інвесторів, підрядників) був занадто низьким порівняно з масштабами будівельної діяльності, що стало однією із причин кризи, а саме - розриву подекуди інвестиційно-будівельного ланцюжка. Більша капіталізація мала б зменшити ризики і втрати, або, навпаки, капіталізація, що існувала, мала б обмежити рівень розвитку житлового будівництва.

Очевидно, що увесь будівельний процес потребує максимальної захищеності та ефективної антикризової політики з боку держави від ризиків зриву шляхом прозорого доступу до інформації про історію і фінансовий стан підприємств-контрагентів при договірних відносинах. На часі запровадження оцінки і аудиту контрагентів, страхування ризиків, встановлення нових принципів вирішення спорів на основі відшкодування збитків і недоотриманих доходів [10].

Таким чином, кризи, причини, що їх викликали, а також можливі наслідки від їх настання, можуть бути неоднаковими, а отже й управління ними повинне бути різним [4, с.132]. Виходячи з цього, автор поділяє думку науковців [12, 19, 21, 24], які вважають, що для вітчизняних підприємств будівельної галузі життєво необхідним є здійснення об'єктивно необхідних заходів антикризової політики, і такими можуть виступати: проведення діагностики кризових явищ і визначення ступеню загрози банкрутства конкретного будівельного підприємства; формулювання головної мети й переліку завдань антикризового управління; визначення суб'єкта антикризової діяльності; оцінка всіх існуючих тимчасових обмежень процесу антикризового управління; визначення можливостей та оцінка ресурсного потенціалу антикризового управління; розробка і реалізація антикризової програми на кожному підприємстві; здійснення організаційних заходів із контролю за реалізацією заходів антикризової програми. Має бути суттєве розширення економічної частини будівельних проектів, розроблення нових вимог до обов'язкових фінансово-економічних розрахунків із планування вартості та проведення її експертизи. На цій основі з'являться типові ефективні проекти і проектні рішення (передусім для об'єктів, що фінансуються з державного та місцевих бюджетів) [10].

Очевидно, що реалізація запропонованих заходів підприємствами будівельної галузі, у тому числі і здійснення антикризової стратегії, повинна ґрунтуватися на основі глибокого наукового аналізу та мати чітку і спрямовану політику подолання ними кризових явищ, що сприятиме не лише стабільному економічному зростанню даного важливого сектору економіки держави, а й ефективному розвитку території.

*Висновки та перспективи подальших розвідок.* Таким чином проведений аналіз свідчить, що формування антикризової політики в будівельній галузі носить складний багатогранний характер. Кризові явища у будівельній галузі дали потужний поштовх до переосмислення причин виникнення проблем і пошуку нових механізмів та інструментів її подальшого розвитку. Головною місією держави та місцевих органів влади у нових умовах є регулювання макроекономічної ролі будівельної галузі, механізму економічних відносин її учасників і забезпечення ефективності проектних рішень, що нестимулює у галузі новітні технології будівництва, забезпечуватимуть високі споживчі якості будівельної продукції. Пріоритетні напрями розвитку будівництва повинні визначатись із стратегій соціального та економічного розвитку держави, державних і регіональних цільових програм, результативність та ефективність яких, у свою чергу, забезпечуватиметься професійним плануванням і управлінням, запровадженням процедури коригування, контролю за фінансуванням і строками виконання заходів щодо забезпечення зростання рівня добробуту населення і стандартів проживання, ефективного відтворення і модернізації виробничого потенціалу регіону навіть у несприятливих зовнішніх умовах.

#### *Література:*

1. Авер'янов В. Академічні дослідження проблем державного управління та адміністративного права: результати і перспективи / В. Авер'янов / Юридичний журнал.- 2004.- №5. – С.23-27.
2. Адміністративне право України. - 2-е изд., перераб. и доп. А37 [Учебник для студентов высш. учеб. заведений юрид. спец./ Ю.П. Битяк, В.В. Богущкий, В.Н. Гаращик и др.]; Под ред. проф. Ю.П. Битяка. - Харьков: Право, 2003. - 576 с.
3. Актуальні проблеми державного управління та місцевого самоврядування: сучасний стан та перспективи регіонального розвитку: Матеріали щорічної науково-практичної конференції. 18 жовтня 2005 року. - Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2005. - 464 с.
4. Антикризисное управление / Беляев А.А., Валоной Д.В., Глазнова Н.И. и др.]; под ред. Э.М. Короткова. - М.: ИНФРА-М, 2000. - 432 с.
5. Вайт Л. Вступление к государственному управлению. / Л. Вайт - М.: Прогрес. - 2004. - 456 с.
6. Василенко В.О. Антикризове управління підприємством / В.О.Василенко, Е.М. Коротков; Навч. посібник. - Київ: ЦУЛ, 2003. – 504 с.
7. Офіційний сайт Головного управління статистики у Київській області // [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.oblstat.kiev.ua/content/p.php3?c=84&lang=1>. - Назва з домашньої сторінки Інтернет.
8. Гумба Х.М. Антикризисное управление строительной организации / Х.М. Гумба // Экономика строительства. - 1997. - №7. - С.45-47.
9. Иванов Г.П. Антикризисное управление: от банкротства к финансовому оздоровлению. / Г.П. Иванов. - М.: Закон и право, ЮНИТИ, 2005. - 218 с.
10. Куйбіда В. Уроки кризи і оновлене бачення будівництва / В. Куйбіда // Дзеркало тижня. - 2010. - № 3 (782) 30 січня. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : [http://www.ssr.org.ua/content/ukr/archiv/dzerkalo\\_tyzhnya.pdf](http://www.ssr.org.ua/content/ukr/archiv/dzerkalo_tyzhnya.pdf)
11. Лігоненко Л.О. Проблеми оцінки в контексті засад антикризового управління діяльністю підприємства. / Л.О. Лігоненко // Інформаційний бюлетень про приватизацію. - 2000. - №1. - С.34-36.
12. Лігоненко Л.О. Процес антикризового управління та його методичне забезпечення / Л.О. Лігоненко // Персонал. - 1999. - №4. - С.87-89.
13. Лігоненко Л.О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та тактичний інструментарій: монографія / Л.О. Лігоненко. - К.: Наукова думка, 2000. - 390 с.
14. Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України: Щодо напрямів антикризової політики у будівельному секторі України. Аналітична записка: Режим доступу з екрана: <http://www.niss.gov.ua/articles/367/>
15. Паліга Н.Б. Аналіз механізмів та інструментів реалізації антикризової політики держави в будівельній галузі / Н.Б. Паліга // Всеукраїнський аналітично-інформаційний журнал "Схід" // спецвипуск - № 1 (108) січень 2011. - С.128-131. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.experts.in.ua/index.php>
16. Паліга Н.Б. Підходи до оцінки ризиків організаційно-технічного і кадрового забезпечення будівельної галузі / Економіка будівництва і міського господарства / Н.Б.

- Паліга // Том 4, № 4, 2008. - С.197-202. Режим доступу з екрана: <http://nbuv.gov.ua/Portal/Soc-Gum/EkBud/2008-4/03-Paliga.pdf>
17. Про запобігання впливу світової фінансової кризи на розвиток будівельної галузі та житлового будівництва : Закон України від 25.12.2008 р. // Урядовий кур'єр. - 2009. - № 4. - С.7-10.
18. Про заходи щодо підтримки індивідуального житлового будівництва на селі : Указ Президента України від 27.03.1998 року № 222/98. // Урядовий кур'єр від 31.03.1998.
19. Рогожин П.С. Економіка будівельних організацій. / П.С. Рогожин, А.Ф. Гойко. - К.: «Скарби», 2001. – 565 с.
20. Світлична Т.І. Реалізація політики антикризового управління підприємствами будівельного комплексу України / Т.І. Світлична. // Режим доступу з екрана: [http://www.economy-confer.com.ua/full\\_article/736/](http://www.economy-confer.com.ua/full_article/736/)
21. Уткин Э.А. Антикризисное управление. / Э.А. Уткин. - М.: Ассоциация авторов и издателей «Тандем», Изд-во ЭКМОС, 1997. – 200 с.
22. Фінанси підприємств: підручник / [А.М. Поддєрьогін, Л.Д. Буряк, Г.Г. Нам та ін.]; під ред. А.М. Поддєрьогіна. - [3-є вид., перероб. та доп.]. - К.: КНЕУ, 2000. - 460 с.
23. Чернявський А.Д. Антикризисное управление / А.Д. Чернявський / Учебн. пособие. - К.: МАУП, 2000. - 208 с.
24. Экономическая стратегия фирмы: Учебное пособие. Под ред. Проф. Градова А.П. - СПб: «Спец. Литература», 1995. – 140 с.

*Стаття надійшла до редакції 07.11.2011 р.*



ТОВ "ДКС Центр"